

Sygn. akt I CKN 853/98

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2000 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN – Marek Sychowicz (spraw.)

Sędziowie: SN – Kazimierz Zawada

SN – Henryk Pietrkowski

Protokolant: Anna Matura

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2000 r.

na rozprawie sprawy

z powództwa K. K.

przeciwko C. K.

o ustalenie

na skutek kasacji powoda

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w P.

z dnia 25 marca 1998 r., sygn. akt I Ca [...]

oddala kasację.

U Z A S A D N I E N I E

Powód wniósł o ustalenie, że z dniem 4 września 1993 r. stał się właścicielem samochodu osobowego m-ki O. [...], bliżej opisanego w pozwie, który w tym dniu kupiony został na giełdzie, przy czym w umowie kupna wymieniony został pozwany - ojciec powoda, a następnie okazało się, że sprzedawca posługiwał się cudzym dowodem osobistym i dowód rejestracyjny samochodu został sporządzony na skradzionym blankiecie ale prowadzone w związku z tym dochodzenie nie doprowadziło do stwierdzenia, że samochód pochodził z kradzieży, niemniej organ właściwy do zarejestrowania samochodu odmówił jego rejestracji.

Pozwany zmienił stanowisko początkowo zajmowane w sprawie i uznał powództwo.

Sąd Rejonowy w Ł. wyrokiem z dnia 23 grudnia 1997 r. oddalił powództwo, a Sąd Wojewódzki w P. wyrokiem z dnia 25 marca 1998 r. oddalił apelację powoda od tego wyroku. Rozstrzygnięcie to jest wynikiem uznania, że pozwany nie ma biernej legitymacji procesowej a ponadto nie spełnione zostały przewidziane w art. 169 § 2 k.c. przesłanki nabycia własności samochodu przez powoda, a ściśle biorąc przesłanka działania przez niego w dobrej wierze.

Ostatnio wymieniony wyrok powód zaskarżył kasacją. Podstawę kasacji stanowi naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 169 k.c. oraz art. 189 k.p.c. Wniosek kasacji zmierza do zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie można odmówić racji kasacji o ile zarzuca, że ustalony w sprawie stan faktyczny nie dawał wystarczającej podstawy do zastosowania art. 169 § 2 k.c.

Brak jest bowiem jednoznacznych ustaleń, że samochód, którego dotyczy sprawa, został „zgubiony, skradziony lub w inny sposób utracony przez właściciela” w rozumieniu ostatnio powołanego przepisu. Ustalenia, na których oparty został zaskarżony wyrok, nie pozwalają także na przyjęcie obalenia domniemania dobrej wiary powoda (art. 7 k.c.) i uznanie, że w chwili objęcia samochodu w posiadanie działał on w złej wierze, co w konsekwencji mogło prowadzić do nabycia przez niego własności samochodu na podstawie art. 169 § 1 k.c. Słusznie Sąd Wojewódzki zwrócił uwagę na obowiązek szczególnej staranności spoczywający na nabywcy samochodu na giełdzie, ale przekonywujące są argumenty skarżącego zwracające uwagę na to, że w rozpoznawanej sprawie chodzi o nabycie samochodu starego (rocznik 1982) o stosunkowo niewielkiej wartości i że dokumenty, którymi posługiwał się zbywca mogły w tych okolicznościach u przeciętnego nabywcy być uznane za wystarczające i nie nasuwać podejrzeń co do ich pochodzenia i autentyczności.

Kasacja nie podlega jednakże uwzględnieniu. Niezasadny jest bowiem jej zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. Uznanie przez Sąd Wojewódzki, że pozwany nie ma biernej legitymacji procesowej, nastąpiło bez naruszenia tego przepisu i jest okolicznością - bez względu na inne okoliczności sprawy - uzasadniającą oddalenie powództwa.

Wprawdzie nie zasługuje na aprobatę - rozumiany jako wyrażający zasadę ogólną - pogląd wypowiedziany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że osoby będące po tej samej stronie stosunku prawnego nabycia samochodu nie mogą być przeciwnikami procesowymi w sprawie o ustalenie kto jest jego właścicielem i że stroną pozwaną w takiej sprawie wytoczonej przez jednego z nabywców nie może być inny nabywca, ale w okolicznościach rozpoznawanej sprawy Sąd Wojewódzki zasadnie stwierdził brak legitymacji procesowej pozwanego.

Ogólnie mówiąc bierną legitymację procesową w sprawie o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa (art. 189 k.p.c.) ma - jak powszechnie przyjmuje się - osoba, która zaprzecza istnieniu prawa powoda. Dla przyjęcia, że osoba ta może być pozwaną, nie jest jednakże wystarczający sam fakt zaprzeczenia przez nią prawu, którego ustalenia domaga się powód. Zaprzeczenie to musi mianowicie pozostawać w związku z interesem prawnym, który ma powód w ustaleniu istnienia prawa, którego to ustalenia domaga się. Przenosząc ten wywód na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że po pierwsze, uznając powództwo pozwany dał wyraz swemu stanowisku, iż nie zaprzecza istnieniu prawa, którego ustalenia dochodzi powód, a zatem (niezależnie od tego, że w tej sytuacji zachodziłaby podstawa do twierdzenia, że powód nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia wobec pozwanego istnienia tego prawa, co stanowiłoby samodzielną okoliczność sprzeciwiającą się uwzględnieniu powództwa) już tylko z tego względu nie jest on biernie legitymowany w toczącym się procesie. Po drugie, materiał zebrany w sprawie, stanowiący podstawę wydania zaskarżonego wyroku wskazuje, że interes prawny powoda w ustaleniu, którego domaga się, nie wyraża się w tym, że ustalenie to powinno nastąpić wobec pozwanego dlatego, że zaprzecza on prawu powoda (przyjmując istnienie takiego stanowiska pozwanego), ale w tym, że ze względu na ujawnione okoliczności nabycia samochodu organ właściwy do jego zarejestrowania odmówił rejestracji samochodu na podstawie dokumentów przedstawionych przez powoda, wobec czego pozbawiony on został możliwości normalnego jego używania i legalnego rozporządzenia nim, a wyrok uwzględniający powództwo ma posłużyć do zmiany tego stanu rzeczy. Ten interes prawny powoda, stanowiący rzeczywistą przesłankę skuteczności wytoczonego przez niego powództwa, nie pozostaje zaś w związku z zaprzeczeniem przez pozwanego - przy przyjęciu, że ma ono miejsce - prawu powoda.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji.

aw

er